

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA STROJNÍHO INŽENÝRSTVÍ
ÚSTAV AUTOMOBILNÍHO A DOPRAVNÍHO
INŽENÝRSTVÍ

FACULTY OF MECHANICAL ENGINEERING
INSTITUTE OF AUTOMOTIVE ENGINEERING

NÁVRH JEDNOVÁLCOVÉHO VZNĚTOVÉHO MOTORU

DESIGN OF SINGLE-CYLINDER DIESEL ENGINE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE
AUTHOR

JAN NĚMEC

VEDOUCÍ PRÁCE
SUPERVISOR

prof. Ing. VÁCLAV PÍŠTĚK, DrSc.

BRNO 2011

Vysoké učení technické v Brně, Fakulta strojního inženýrství

Ústav automobilního inženýrství
Akademický rok :2010/2011

ZADANÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

student: Jan Němec

který studuje v bakalářském studijním programu

Obor Stavba strojů a zařízení (2302R016)

Ředitel ústavu v souladu se zákonem č.111/1998 o vysokých školách a se Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně určuje následující téma bakalářské práce:

Návrh jednoválcového vznětového motoru

v anglickém jazyce:

Design of-cylinder diesel engine

Stručná charakteristika problematiky úkolu:

Pro dané základní parametry navrhnout jednoválcový vznětový motor.

Cíle bakalářské práce:

Pro dané základní parametry motoru navrhnout jeho hlavní rozměry.

Provést výpočtovou kontrolu součástí pístní skupiny.

Provést celkové zhodnocení a formulaci případná doporučení pro další postup prací

Seznam odborné literatury:

STONE , Richard. Introduction to Internal Combustion Engines. 3rd edition. Hampshire: Palgrave, 1999. 641 s. ISBN 0-333-74013-0.

Kraftfahrzeug - Kurbelwellen :Konstruktion, Berechnung. Herstellung. 2001. Auflage. Landsberg/Lech Verlag Moderne Industrie 2001.70 s. ISBN 3-478-93242-2.

Hafner, K.E., Maass, H.: Kräfte, Momente und deren Ausgleich in der Verbrennungskraftmaschine, Springer-Verlag Wien -New York 1995

HEISLER, Heinz. Advanced Engine Technology. Oxford: Butterworth-Heinemann, 2002. 794 s. ISBN 1-56091-734-2

vedoucí bakalářské práce: prof. Ing. Václav Píštěk, DrSc.

Termín odevzdání bakalářské práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2010/2011

v Brně, dne 8.11.2010

L.S.

ABSTRAKT

Zabývá se konstrukcí celého spalovacího motoru, provedení klikové hřídele, pístu, ojnice, lehce nastiňuje centrální mazání, chlazení, vstřikovací čerpadlo, dopravní čerpadlo a zubového čerpadlo, filtrování paliva, vstřikování paliva, řešení uspořádání rozvodu. Čtyřdobý vznětový motor pracuje na 4 doby, kde v první době dochází k sání "čistého" vzduchu a píst se pohybuje z dolní úvrati do horní a dochází ke kompresi ve válci díky nastavení předstihu, který je nastaven pomocí rozvodů dojde ke vstříknutí paliva do válce ještě před dosažením horní úvrati. Při prudkém pohybu pístu do horní úvrati dojde ke zvýšení tlaku a teploty na tolik, že dojde ke vznícení paliva, tento tlak bývá okolo 26 atm což odpovídá 2,634Mpa a teplotě okolo 600 °C. Palivo prohořívá ideálně v kulových vlnoplochách. Palivo je vstříknuto pod vysokým tlakem z důvodu vzniku aerosolu. Expanzí paliva dochází ke zvětšení objemu a píst jde do dolní úvrati. A to je jeho jediná pracovní doba. Píst jde z dolní úvrati do horní a zároveň se otevírá výfukový ventil, kterým odchází horké spaliny a vše se znovu opakuje. Provedení jednotlivých dílů shlédnete v animaci. Modelování a simulace byly provedeny pomocí CAD systému. Vše je podloženo výpočty.

KLÍČOVÁ SLOVA

Čtyřdobý vznětový motor, Píst, Kliková hřídel, Ojnice, Blok motoru, Rozvod DOHC

ABSTRACT

This thesis deals with the construction of the whole combustion engine, the crankshaft design, the piston and the piston rod. It also outlines the central lubrication, the cooling, the injection pump, the movable pump and the gear pump as well as fuel filtering, injection, engine timing, etc. The four-cycle engine has four working cycles. During the first cycle the "clean" air is drawn and the piston moves from the bottom centre to the top centre and it comes to compression in the cylinder thanks to the adjusting of the advance and the fuel is injected into the cylinder. As the piston moves rapidly to the top centre, the pressure and the temperature increase so much that the fuel ignites. The pressure is about 26 atm (2.634Mpa) and the temperature is about 600°C. The fuel burns ideally in spherical wave fronts. The fuel is injected under high pressure as aerosol generates. As the fuel expands, the volume increases and the piston moves to the bottom centre. And it is its only working cycle. The piston moves from the bottom centre to the top centre and the exhaust valve opens through which the hot gases of combustion leave - and everything repeats. The design of the particular components is shown in the animations. Modelling and simulations were produced using CAD system. Everything is supported with calculations.

KEYWORDS

four cycle compression ignition oil engine, injection piston pump, piston, crankshaft, piston rod, engine block, DOHC

BIBLIOGRAFICKÁ CITACE

Němec Jan. Návrh jednoválcového vznětového motoru. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta strojního inženýrství, 2010. 42 s. Vedoucí diplomové práce prof. Ing. Václav Píštěk, DrSc.

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že tato práce je mým původním dílem, zpracoval jsem ji samostatně pod vedením prof. Ing. Václav Píštěk, DrSc. a s použitím literatury uvedené v seznamu.

V Brně dne 26. května 2011

.....

Jméno a přímení

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji za odbornou pomoc: prof. Ing. Václav Píštěk, DrSc.
Děkuji svojí rodině za podporu.

OBSAH

Úvod.....	10
1 Výpočet hlavních rozměrů.....	11
1.1 Hlavní rozměry v oblasti spalovacího prostoru	11
1.2 Hlavní parametry chlazení.....	13
1.3 Výpočet hlavních rozměrů vstřikovacího čerpadla:	13
2 Klikový mechanismus.....	15
2.1 Konstrukční návrh pístu.....	15
2.2 Pevnostní výpočet pístu.....	16
2.3 Pístní kroužky:.....	19
2.4 Konstrukční návrh pístního čepu:	20
2.5 Pevnostní výpočet pístního čepu	20
2.6 Konstrukční návrh ojnice:.....	22
2.7 Pevnostní výpočet ojnice:	23
2.7.1 Kontrola ojnice na vzpěr podle tetmajera:	23
2.8 Konstrukční návrh klikového hřídele:	27
2.9 Kontrolní pevnostní výpočet klikového hřídele:.....	28
2.9.1 Namáhá klikového hřídele , je-li píst v horní mrtvé poloze (maximální ohyb): 29	
2.9.2 Namáhání klikového hřídele, je-li píst v poloze maximální tangenciální síly (maximální krouticí moment):.....	31
3 Návrh hmotnosti setrvačníku a vyvážení klikového mechanismu:	34
4 Ventil.....	35
4.1 Konstrukční návrh ventilu	35
4.2 Kontrola průtoku vzduchu kolem ventilu:	35
5 Vačka:.....	36
5.1 Postavení vačky:	36
Závěr	37
Seznam použitých zkratk a symbolů.....	39
Seznam příloh.....	42

ÚVOD

Cílem této práce je navrhnout hlavní rozměry spalovacího vznětového motoru. Hovoříme o rozměrech pístu, pístních kroužků, pístního čepu, ojnice, klikové hřídele a samozřejmě dalších věcí s tím související jako je například i samotný blok motoru, vana motoru a hlava motoru. V převážné míře to jsou vztahy dané dlouholetou zkušeností jako například že tloušťka dna pístu je $0,14 D$, kde D je průměr pístu. Dále jsou tam lehce naznačené výpočty chlazení a vstřikování. Vstřikování je použité ještě po starším způsobu pomocí řadového pístového čerpadla.

1 VÝPOČET HLAVNÍCH ROZMĚRŮ

1.1 HLAVNÍ ROZMĚRY V OBLASTI SPALOVACÍHO PROSTORU

VÝPOČET PRŮMĚRU VRTÁNÍ:

$$D = \sqrt[3]{\frac{2 \cdot x \cdot P_e}{i \cdot \pi \cdot \lambda \cdot n \cdot p_e}} = \sqrt[3]{\frac{2 \cdot 4 \cdot 11 \cdot 10^3}{1 \cdot \pi \cdot 1,2 \cdot 25 \cdot 0,7 \cdot 10^6}} = 0,11 \text{ m} = 110 \text{ mm} \quad (1)$$

Kde:

x pro dvoudobé $x=2$, čtyřdobé $x=4$

VÝPOČET ZDVIHU PÍSTU:

$$L = \lambda \cdot D = 1,2 \cdot 0,11 = 0,132 = 132 \text{ mm} \quad (2)$$

STŘEDNÍ PÍSTOVÁ RYCHLOST:

$$c_s = 2 \cdot L \cdot n = 2 \cdot 0,132 \cdot 25 = 6,6 \text{ m/s} \quad (3)$$

Pro traktorové motory je $c_s = 5 - 7,5 \text{ m/s}$

Vzhledem k tomu že střední pístová rychlost je v daném rozmezí lze usoudit že návrh hlavních rozměrů spalovacího motoru je správný.

KONTROLA NA LITROVÝ VÝKON:

$$\frac{P_e}{V_z} = \frac{11}{1,25} = 8,8 \text{ kW/litr} \quad \text{u traktorových motorů 8 až 12 kW/litr} \quad (4)$$

Také tato kontrola na litrový výkon vyšla v daných mezích z čehož vyplývá že volené a vypočtené základní rozměry spalovacího motoru jsou správné.

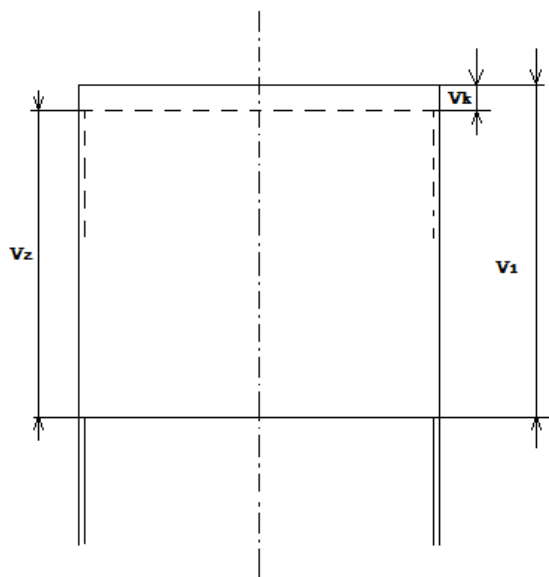
ZDVIHOVÝ OBJEM:

$$V_z = i \cdot \frac{\pi \cdot D^2}{4} \cdot L = 1 \cdot \frac{\pi \cdot 0,11^2}{4} \cdot 0,132 = 0,00125 \text{ m}^3 = 1,25 \text{ litrů} \quad (5)$$

VÝPOČET KOMPRESNÍHO PROSTORU:

Volíme $\varepsilon=18$

$$V_k = \frac{V_z}{\varepsilon - 1} = \frac{0,00125}{18 - 1} = 0,0000735 \text{ m}^3 = 0,0735 \text{ dm}^3 \quad (6)$$

Obrázek 1: označení objemů ve spalovacím prostoru

CELKOVÝ TLAK NA TĚSNÍCÍ PLOCHU MEZI HLAVOU VÁLCE A BLOKEM MOTORU:

$$D_{\xi} = \sqrt{\frac{4 \cdot P}{\pi \cdot i \cdot \delta}} = \sqrt{\frac{4 \cdot 936,89}{\pi \cdot 4 \cdot 50}} = 9,5 \text{ mm} \quad \delta = 50 \text{ MPa} \quad (7)$$

Z konstrukčních důvodů volíme M 14

Materiál šroubů 11 420

TLOUŠŤKA STĚNY HLAVY UZAVÍRAJÍCÍ SPALOVACÍ PROSTOR:

$$t_{sp} = 0,085 \cdot D = 0,085 \cdot 110 = 9,35 \text{ mm} \quad (8)$$

Volíme 9,5 mm

OSTATNÍ STĚNY:

$$s_0 = 0,06 \cdot D = 0,06 \cdot 110 = 6,6 \text{ mm} \quad (9)$$

Volíme 7 mm

TLOUŠŤKA STĚN UPROSTŘED VLOŽENÉHO VÁLCE:

$$t_{vv} = 0,072 \cdot D = 0,072 \cdot 110 = 8 \text{ mm} \quad (10)$$

1.2 HLAVNÍ PARAMETRY CHLAZENÍ

VÝPOČET MNOŽSTVÍ CHLADÍČÍ KAPALINY:

$$t_{\text{eplo při expanzi}} s=0,17 \quad P_v=11000 \text{ J} \quad g_v=41\,840 \text{ KJ/kg} \quad (11)$$

$$Q=0,3 \cdot s \cdot P_v \cdot g_v = 0,3 \cdot 0,17 \cdot 11\,000 \cdot 41\,840 = 2,35 \cdot 10^7 \text{ KJ/h}$$

POTŘEBNÉ MNOŽSTVÍ CHLADÍČÍ KAPALINY:

$$m_{chv} = \frac{Q}{t \cdot c} = \frac{2,35 \cdot 10^7}{15 \cdot 4,1810^3} = 374 \text{ kg} \quad t=15 \text{ °C} \quad c=4,18 \cdot 10^3 \text{ J} \quad (12)$$

PŘÍVODNÍ POTRUBÍ CHLADÍČÍ VODY DO ČERPADLA:

$$d_{chv} = 1,5 \cdot Pe = 1,5 \cdot 11 = 16,5 \text{ mm} \quad (13)$$

volíme TR DN 20-ČSN 425710-11 343.0

výstupní trubka bývá od 20% do 50% větší

volíme TR DN 25 ČSN 42 5710-11 343.0

1.3 VÝPOČET HLAVNÍCH ROZMĚRŮ VSTŘIKOVACÍHO ČERPADLA:

MNOŽSTVÍ VSTŘIKOVANÉHO PALIVA

$$q = \frac{c' \cdot Pe \cdot 100}{3 \cdot s_p \cdot n} = \frac{0,17 \cdot 11 \cdot 100}{3 \cdot 0,9 \cdot 25} = 2,7 \text{ mm}^3 \quad (14)$$

VÝPOČET PRŮMĚRU PÍSTKU

$$d_p = \sqrt[3]{\frac{4 \cdot 100 \cdot Pe \cdot c'}{3 \cdot s_p \cdot n \cdot 0 \cdot \pi}} = \sqrt[3]{\frac{4 \cdot 100 \cdot 11 \cdot 0,17}{3 \cdot 0,9 \cdot 25 \cdot 0,7 \cdot \pi}} = 5,04 \text{ mm} \quad (15)$$

ZDVIH PÍSTKU:

$$h = 1 \cdot d_p = 1,5 \cdot 0,4 = 5,04 \text{ mm} \quad (16)$$

ČAS POTŘEBNÝ KE VSTŘIKU:

$$t = \frac{60 \cdot \alpha}{n \cdot 360} = \frac{60 \cdot 20}{25 \cdot 360} = 2,2 \cdot 10^{-3} \text{ sec} \quad (17)$$

MNOŽSTVÍ VSTRÍKNUTÉHO PALIVA:

$$f = \sqrt{\frac{c'.Pe}{n.30.v.sp.t.ú}} = \sqrt{\frac{0,17.11}{25.30.250.0,9.0,002.0,9}} = 5,6.10^{-3}mm^2 \quad (18)$$

PRŮMĚR DÝZI:

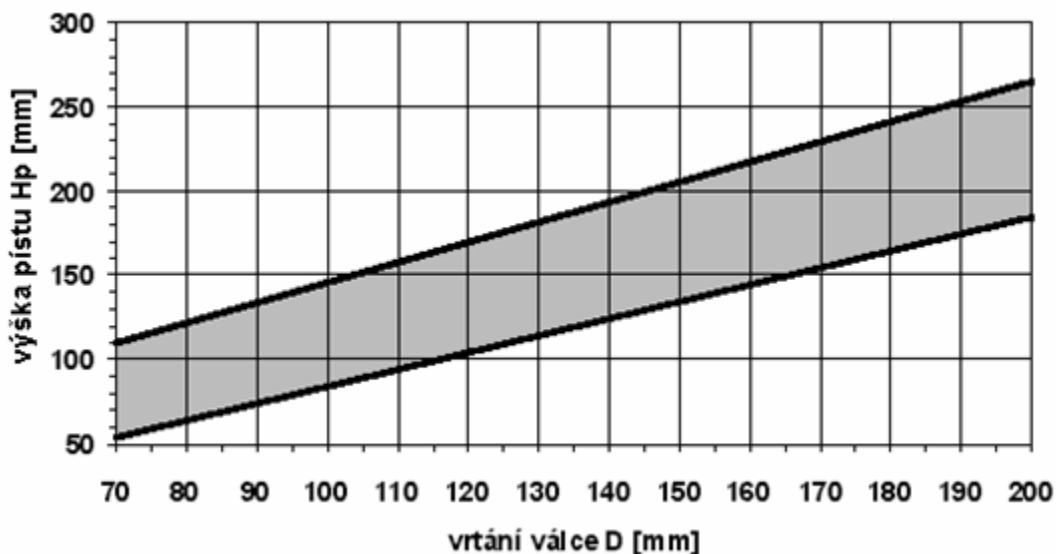
$$d_d = \sqrt{\frac{f}{4.\pi}} = \sqrt{\frac{0,0056}{4.\pi}} = 0,21 mm \quad (19)$$

2 KLIKOVÝ MECHANISMUS

2.1 KONSTRUKČNÍ NÁVRH PÍSTU

Při návrhu hlavních rozměrů pístu se postupuje již z dříve provedených a osvědčených konstrukcí. Veškeré vztahy pro výpočet geometrie pístu spalovacího motoru jsou vztahovány k průměru vrtání D .

Obrázek 2: výška pístu H_p v závislosti na vrtání pístu D

TLOUŠŤKA DNA PÍSTU:

$$s = 0,14 \cdot D = 0,14 \cdot 110 = 17,6 \text{ mm} \quad (20)$$

VÝŠKA PÍSTU:

$$H_p = 1,4 \cdot D = 1,4 \cdot 110 = 154 \text{ mm} \quad (21)$$

z grafu je patrné, že se v daném rozmezí pohybují spíše při horní hranici.

NEJMENŠÍ TLOUŠŤKA PLÁŠTĚ:

$$s_{min} = 0,0417 \cdot D = 0,0417 \cdot 110 = 4,6 \text{ mm} \quad (22)$$

2.2 PEVNOSTNÍ VÝPOČET PÍSTU

Kvůli složitosti tvaru pístu tzn. Tvar dna pístu tepelný tok průřezy pístu, proměnnost zatěžujících účinků a vliv vrubových účinků je bezpečnost pevnostního výpočtu spíše informativní. Z toho důvodu postup při návržení základních rozměrů je dán vztahy experimentálními.

MAXIMÁLNÍ SÍLA NA PÍST:

$$F_{max} = \frac{\pi \cdot D^2}{4} \cdot p_{max} = \frac{\pi \cdot 110^2}{4} \cdot 7 = 66\,523,22\,N \quad (23)$$

RADIÁLNÍ SÍLA :

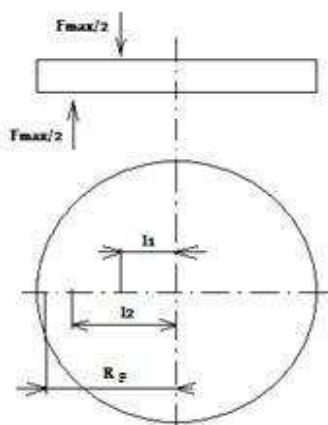
$$N = 0,1 \cdot F_{max} = 0,1 \cdot 66\,523,22 = 6\,652,32\,N \quad (24)$$

KONTROLA SPEC. TLAKU MEZI PÍSTEM A VÁLCEM:

$$k = \frac{N}{L \cdot D} = \frac{6\,652,32}{132 \cdot 110} = 0,46 > 0,3\,MPa \quad (25)$$

Pro kontrolu dna pístu spalovacího motoru je brán model kruhové desky, který se dá ještě zjednodušit na přímý nosník. Deska je namáhána ohybem.

KONTROLA DNA PÍSTU NA OHYB ZE SÍLY F_{max} :

Obrázek 3: rozložení sil působící na model kruhové desky

$$R_p = \frac{0,8 \cdot D}{2} = \frac{0,8 \cdot 110}{2} = 44\,mm \quad (26)$$

OHYBOVÝ MOMENT OD SÍLY F_{max} :

$$M_1 = \frac{F_{max}}{2} \cdot l_1 = \frac{F_{max}}{2} \cdot \frac{4 \cdot R_p}{3 \cdot \pi} = \frac{6564,89}{2} \cdot \frac{4 \cdot 44}{3 \cdot \pi} = 61296,97 \text{ Nmm} \quad (27)$$

OHYBOVÝ MOMENT OD REAKCE:

$$M_2 = \frac{F_{max}}{2} \cdot l_2 = \frac{F_{max}}{2} \cdot \frac{2 \cdot R_p}{\pi} = \frac{6564,89}{2} \cdot \frac{2 \cdot 44}{\pi} = 91\,945,45 \text{ Nmm} \quad (28)$$

VÝSLEDNÝ OHYBOVÝ MOMENT:

$$M = M_2 - M_1 = 91\,945,45 - 61\,296,97 = 30\,648,48 \text{ Nmm} \quad (29)$$

KONTROLA NAVRŽENÉHO DNA:

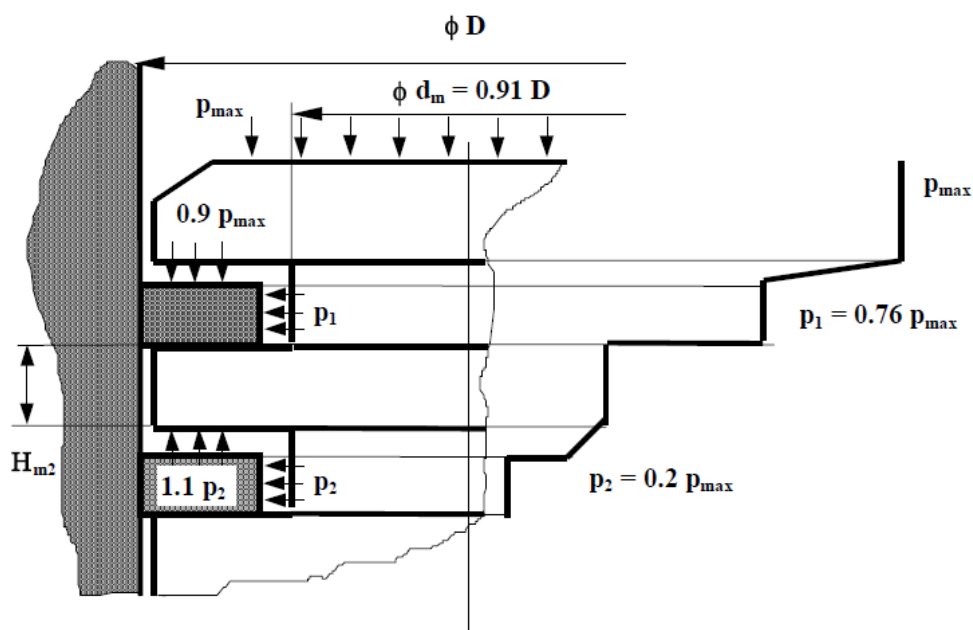
$$S = R_p \cdot \sqrt{\frac{F_{max}}{\sigma}} = 44 \cdot \sqrt{\frac{7}{50}} = 16,5 \text{ mm} < 17,6 \text{ mm} \quad (30)$$

MĚRNÝ TLAK NA PLÁŠŤ PÍSTU:

$$P_{pl} = \frac{N}{D \cdot H_p} = \frac{6\,652,32}{0,11 \cdot 0,154} = 392\,698,9 \text{ Pa} = 0,4 \text{ MPa} < 1,4 \text{ MPa} \quad (31)$$

KONTROLA MŮSTKU:

Provádí se z důvodu velmi vysokého namáhání od tlaků plynů ve spalovacím prostoru za současného působení vysokých teplot.

Obrázek 4: rozložení tlaku v prostoru pístních kroužků

VÝPOČET SÍLY NAMÁHAJÍCÍ MŮSTEK NA OHYB A STŘIH:

$$F_m = \frac{\pi}{4} \cdot (D^2 - d_m^2) \cdot (0,9 \cdot p_e - 0,22 \cdot p_e) \quad (32)$$

$$F_m = \frac{\pi}{4} \cdot (0,11^2 - 0,101^2) \cdot (0,9 \cdot 700\,000 - 0,22 \cdot 700\,000) = 11\,359,04 \text{ N}$$

$$M_o = F_m \cdot \frac{D - d_m}{4} = 11\,359,04 \cdot \frac{0,11 - 0,101}{4} = 25,55 \text{ Nm} \quad (33)$$

MODUL ODPORU V OHYBU:

$$W_o = \frac{1}{6} \cdot \pi \cdot d_m \cdot H_{m2}^2 = \frac{1}{6} \cdot \pi \cdot 0,101 \cdot 0,005^2 = 1,32 \cdot 10^{-6} \text{ m}^3 \quad (34)$$

$$\sigma_o = \frac{M_o}{W_o} = \frac{25,55}{1,32 \cdot 10^{-6}} = 19\,356\,060 \text{ Nm}^{-2} \quad (35)$$

SMYKOVÉ NAPĚTÍ:

$$\tau = \frac{F_m}{S_m} = \frac{11\,359}{960} = 11,8 \text{ Pa} \quad (36)$$

VÝSLEDNÉ REDUKOVANÉ NAPĚTÍ:

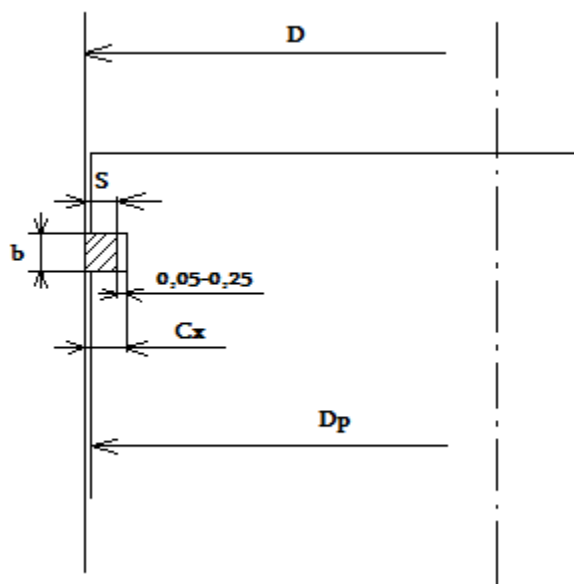
$$\sigma_{red} = \sqrt{(\sigma_o^2 + 3 \cdot \tau^2)} = \sqrt{(19\,356\,060^2 + 3 \cdot 11,8^2)} = 19\,356\,060 \text{ Pa} = 19 \text{ MPa} \quad (37)$$

$$19 \text{ MPa} < 60 \text{ MPa}$$

2.3 PÍSTNÍ KROUŽKY:

Slouží k utěsnění spalovacího prostoru od klikové skříně.

Obrázek 5: rozměry pístního kroužku:

ŠÍŘKA PÍSTNÍHO KROUŽKU:

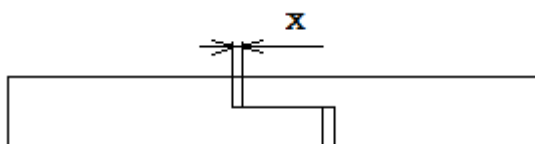
$$S = \frac{1}{30} \cdot D = \frac{1}{30} \cdot 110 = 3,6 \text{ mm volíme } 4 \text{ mm} \quad (38)$$

VÝŠKA PÍSTNÍHO KROUŽKU:

$$b = 0,75 \cdot S = 0,75 \cdot 4 = 3 \text{ mm} \quad (39)$$

VŮLE V ZÁMKU PÍSTNÍHO KROUŽKU:

$$X = \frac{D}{300} = \frac{110}{300} = 0,4 \text{ mm} \quad (40)$$

Obrázek 6: vůle v zámku pístního kroužku

MEZERA MEZI VÁLCEM A PÍSTEM:

$$c = \frac{X}{\pi} = \frac{0,4}{\pi} = 0,127mm \quad (41)$$

Mezi jedno z namáhání pístního kroužku patří také namáhá při přetahování přes píst při montáži. Kroužek je ohýbán opačným směrem. Toto zatížení trvá chvíli a za teploty okolí.

NAMÁHÁNÍ PÍSTNÍHO KROUŽKU PŘI PŘETAHOVÁNÍ PŘES PÍST:

$$E=8 \cdot 10^4 \text{MPa}$$

$$k = 1,6 \cdot E \cdot \left(\frac{s}{D}\right)^2 = 1,6 \cdot 8 \cdot 10^4 \left(\frac{4}{110}\right)^2 = 169,25 \text{MPa} < 200 \text{MPa} \quad (42)$$

2.4 KONSTRUKČNÍ NÁVRH PÍSTNÍHO ČEPU:**VNĚJŠÍ PRŮMĚR ČEPU:**

$$d = D \cdot 0,4 = 110 \cdot 0,4 = 44 \text{mm} \quad (43)$$

VNITŘNÍ PRŮMĚR ČEPU:

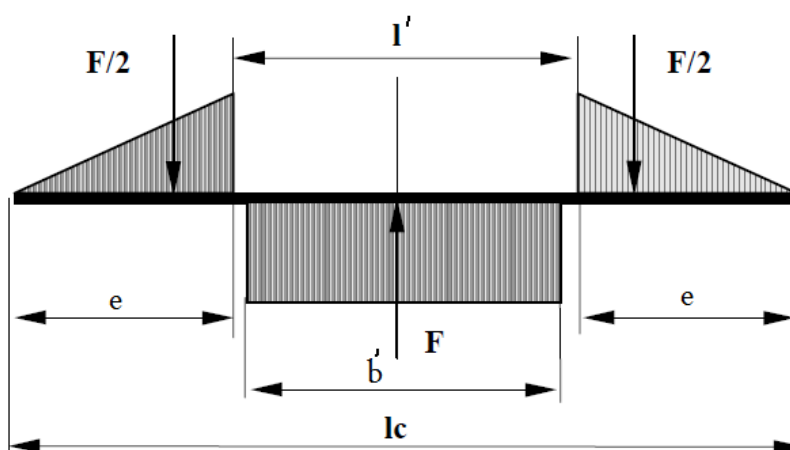
$$d' = 0,5 \cdot d = 0,5 \cdot 44 = 22 \text{mm} \quad (44)$$

DÉLKA ČEPU:

$$l_c \geq \frac{0,24 \cdot D^2}{d} = \frac{0,24 \cdot 110^2}{44} = 66 \text{mm} \quad (45)$$

2.5 PEVNOSTNÍ VÝPOČET PÍSTNÍHO ČEPU

Pístní čep je namáhán ohybem a z výsledků experimentálního namáhání byl stanoven tento prutový model.

Obrázek 7: ohybové namáhání pístního čepu

KONTROLA ČEPU NA OHYB:

$$M_{Omax} = \frac{F_{max}}{4} \cdot \left(\frac{l_c + l'}{2} - \frac{b'}{2} \right) = \frac{66\,523,2}{4} \cdot \left(\frac{88 + 57,8}{2} - \frac{42,5}{2} \right) = 858\,980,82 \text{ Nmm} \quad (46)$$

$$W = \frac{\pi}{32} \cdot \frac{d^4 - d'^4}{d} = \frac{\pi}{32} \cdot \frac{44^4 - 22^4}{44} = 7840,23 \text{ mm}^3 \quad (47)$$

$$\sigma = \frac{M_{Omax}}{W} = \frac{858\,980,82}{7840,23} = 110 \leq 140 \text{ MPa} \quad (48)$$

OJNIČNÍ POMĚR:

$$\lambda_o = \frac{R}{L_o} = \frac{66}{282} = 0,23 \quad (49)$$

VÝPOČET VELIKOSTI SETRVAČNÉ SÍLY:

$$\omega_{max} = \frac{\pi \cdot n}{30} = \frac{\pi \cdot 25}{30} = 2,62 \text{ s}^{-1} \quad (50)$$

$$F'_{sp} = m'_p \cdot R \cdot \omega_{max}^2 \cdot (1 + \lambda_o) = 2,5 \cdot 66 \cdot 2,62^2 \cdot (1 + 0,23) = 1\,393 \text{ N} \quad (51)$$

KONTROLA NA OTLAČENÍ MEZI ČEPEM A OKEM OJNICE:

$$F = F_{max} - F'_{sp} = 66\,523,2 - 1\,393 = 65\,130 \text{ N} \quad (52)$$

$$p_{\check{c}o} = \frac{F}{d \cdot b'} = \frac{65\,130}{44 \cdot 42,5} = 34,8 \text{ MPa} \quad (53)$$

KONTROLA NA OTLAČENÍ MEZI ČEPEM A PÍSTEM:

$$p_{\check{c}p} = \frac{F}{d \cdot e} = \frac{65\,130}{44 \cdot 42} = 35,2 \text{ MPa} \quad (54)$$

2.6 KONSTRUKČNÍ NÁVRH OJNICE:

materiál: 12 040.6 tomu odpovídá materiál 1.1181

POLOMĚR KLIKY:

$$R = \frac{L}{2} = \frac{132}{2} = 66 \text{ mm} \quad (55)$$

DÉLKA OJNICE:

$$L_o = 4,27 \cdot R = 4,27 \cdot 66 = 282 \text{ mm} \quad (56)$$

PÍSTNÍ HLAVA OJNICE:

Bronzové pouzdro uložení H7/p6

$$t_{pho} = 0,1 \cdot d = 0,1 \cdot 44 = 4,4 \text{ mm} \quad (57)$$

KLIKOVA HLAVA OJNICE:

PRŮMĚR OJNIČNÍHO ČEPU:

$$d_{kho} = 0,554 \cdot D = 0,554 \cdot 110 = 61 \text{ mm} \quad (58)$$

DÉLKA OJNIČNÍHO ČEPU:

$$l_{kho} = 1,15 \cdot D = 1,15 \cdot 110 = 70 \text{ mm} \quad (59)$$

TLOUŠŤKA OCELOVÝCH PÁNVÍ:

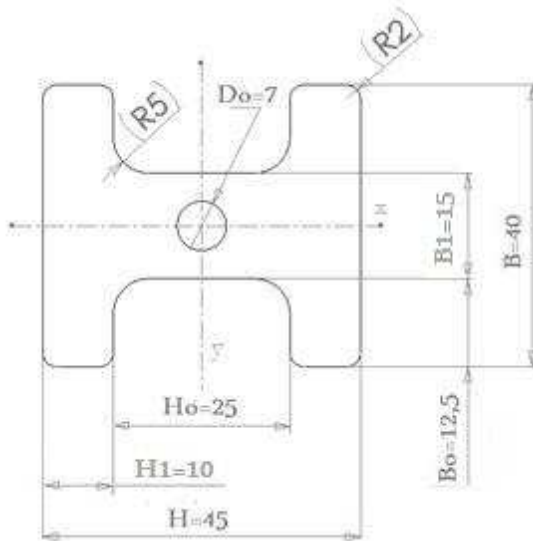
$$t_{kho} = 0,05 \cdot d_{kho} = 0,05 \cdot 61 = 3,5 \text{ mm} \quad (60)$$

Tloušťka výstelky z ložiskového kovu volíme 2 mm

Uložení pánví H7/k6

2.7 PEVNOSTNÍ VÝPOČET OJNICE:

Obrázek 8: průřez tělem ojnice

2.7.1 KONTROLA OJNICE NA VZPĚR PODLE TETMAJERA:

PLOCHA PRŮŘEZU U PÍSTNÍ HLAVY:

$$S_o = H \cdot B - H_o \cdot 2 \cdot B_o - \frac{\pi \cdot D_o^2}{4} = 45 \cdot 40 - 25 \cdot 2 \cdot 12,5 - \frac{\pi \cdot 7^2}{4} = 1\,136,52 \text{ mm}^2 \quad (61)$$

KVADRATICKÝ MOMENT PLOCHY J_x :

$$J_x = \frac{B \cdot H^3 - 2H_o^3 \cdot B_o}{12} - \frac{\pi \cdot D_o^4}{64} = \frac{40 \cdot 45^3 - 2 \cdot 25^3 \cdot 12,5}{12} - \frac{\pi \cdot 7^4}{64} = 271\,080 \text{ mm}^4 \quad (62)$$

KVADRATICKÝ MOMENT PLOCHY J_y :

$$J_y = \frac{2 \cdot H_1 B^3 + H_o B_1^3}{12} - \frac{\pi \cdot D_o^4}{64} = \frac{2 \cdot 10 \cdot 40^3 + 25 \cdot 15^3}{12} - \frac{\pi \cdot 7^4}{64} = 113\,580,06 \text{ mm}^4 \quad (63)$$

KONTROLA V ROVINĚ KYVU:

$$i = \sqrt{\frac{J_y}{S}} = \sqrt{\frac{113\,580,06}{1\,136,52}} = 10 \quad (64)$$

$$\lambda = \frac{L_o}{i} = \frac{132}{10} = 13,2 \quad (65)$$

$$\sigma_{kr} = 335 - 0,62 \cdot \lambda = 335 - 0,65 \cdot 13,2 = 326,5 \text{ MPa} \quad (66)$$

$$F_{kr} = \sigma_{kr} \cdot S_o = 326,5 \cdot 1\,136,52 = 371 \text{ kN} \quad (67)$$

$$k = \frac{F_{kr}}{F_{max}} = \frac{371\,000}{66\,523,22} = 5,58 \quad \text{vyhovuje} \quad (68)$$

KONTROLA V ROVINĚ KOLMÉ NA ROVINU KYVU:

$$i = \sqrt{\frac{J_x}{S}} = \sqrt{\frac{271\,080}{1\,136,52}} = 15,44 \quad (69)$$

$$L_{red} = \frac{L_0}{2} = \frac{132}{2} = 66 \quad (70)$$

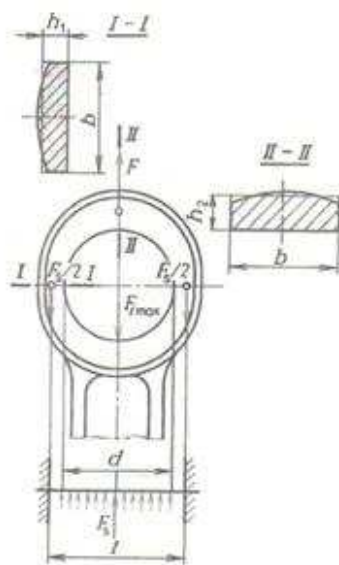
$$\lambda = \frac{L_{red}}{i} = \frac{66}{15,44} = 4,27 \quad (71)$$

$$\sigma_{kr} = 335 - 0,62 \cdot \lambda = 335 - 0,65 \cdot 4,27 = 332,35 \text{ MPa} \quad (72)$$

$$F_{kr} = \sigma_{kr} \cdot S_0 = 332,35 \cdot 1\,136,52 = 378 \text{ kN} \quad (73)$$

$$k = \frac{F_{kr}}{F_{max}} = \frac{378\,000}{66\,523,22} = 5,68 \quad (74)$$

Vyhovuje

KONTROLA OJNIČNÍHO OKA:

Obrázek 9: pístní oko ojnice

KONTROLA OJNIČNÍHO OKA NA OTLAČENÍ:

$$p = \frac{F_{max}}{d \cdot b} = \frac{66\,523,22}{44 \cdot 42,5} = 35,57 \leq 45 \text{ MPa} \quad (75)$$

Ojniční oko ojnice je dále namáháno setrvačnými silami a to v době horní úvratí při výplachu spalovacího prostoru.

VÝPOČET TLOUŠTKY POSTRANICE:

$$\sigma_t = \frac{F'_{sp}}{2 \cdot h_{oo} \cdot b'} \leq \sigma_{d,t} \quad (76)$$

$$h_{oo} = \frac{F'_{sp}}{\sigma_{d,t} \cdot 2 \cdot b'} = \frac{1393}{30 \cdot 2 \cdot 42,5} = 0,6 \text{ mm} \quad (77)$$

Z konstrukčních důvodu volíme $h_{oo} = 10 \text{ mm}$

VÝPOČET TLOUŠTKY OJNÍČNÍHO OKA V ČELNÍM PRŮŘEZU:

$$M_o = \frac{F'_{sp}}{8} \cdot \left(b' - d + \frac{d^2}{3 \cdot b'} \right) = \frac{1393}{8} \cdot \left(42,5 - 44 + \frac{44^2}{3 \cdot 42,5} \right) = 2905,16 \text{ Nmm} \quad (78)$$

$$\sigma = \frac{M_o}{W_o} = \frac{2905,16}{4 \cdot b' \cdot h_{ooč}} \leq 7 \text{ MPa} \quad (79)$$

$$h_{ooč} = \sqrt{\frac{M_o}{\sigma \cdot b' \cdot 4}} = \sqrt{\frac{2905,16}{7 \cdot 42,5 \cdot 4}} = 1,56 \text{ mm} \quad (80)$$

Z konstrukčních důvodu volíme $h_{ooč} = 10 \text{ mm}$

SETRVAČNÁ SÍLA POSUVNÝCH HMOT:

$$m_r = m'_p + \frac{2}{3} m_o = 1,76 + \frac{2}{3} \cdot 5,8 = 5,63 \text{ kg} \quad (81)$$

$$F'_s = m_r \cdot R \cdot \omega_{max}^2 \cdot (1 + \lambda_o) = 5,63 \cdot 66 \cdot 2,62^2 \cdot (1 + 0,23) = 3137,33 \text{ N} \quad (82)$$

ZATĚŽUJÍCÍ SÍLA II PRŮŘEZU:

$$M_{oII} = \frac{F'_S}{2} \cdot \left(\frac{l}{2} - \frac{d}{4} \right) = \frac{3\,135,33}{2} \cdot \left(\frac{110}{2} - \frac{68}{4} \right) = 59\,571,27 \text{ Nmm} \quad (91)$$

OHYBOVÁ NAPĚTÍ:

$$\sigma_{oII} = \frac{M_{oII}}{J_{II}} \cdot e_2^{II} = \frac{59\,571,27}{52\,987,26} \cdot 13,95 = 20,2 \leq 100 \text{ MPa} \quad (92)$$

2.8 KONSTRUKČNÍ NÁVRH KLIKOVÉHO HŘÍDELE:

Při návrhu hlavních rozměrů klikového hřídele spalovacího motoru vycházíme z hlavních parametrů tj. průměr vrtání D .

Materiál: 12 060.1 podle nové normy tomu odpovídá materiál 1.0535

$$d_{kh} = 0,63 \cdot D = 0,63 \cdot 110 = 70 \text{ mm} \quad (93)$$

$$l_{kh} = 1,18 \cdot d_{kh} = 1,18 \cdot 70 = 82,6 \text{ mm} \quad (94)$$

Volíme 100 mm

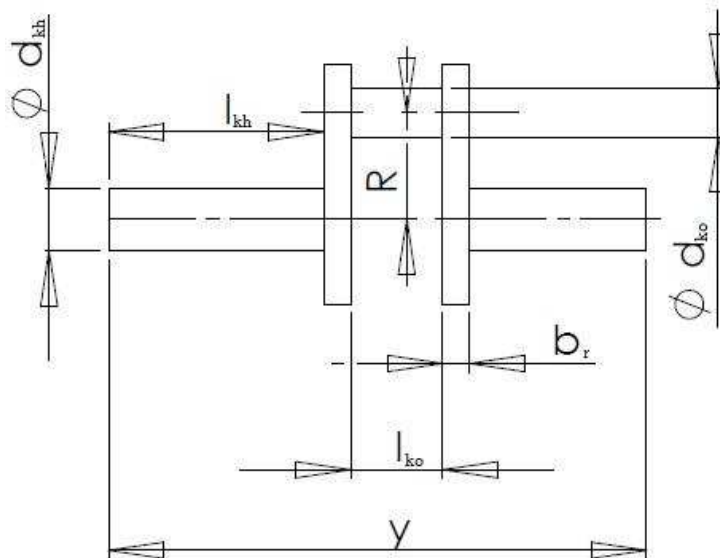
$$d_{ko} = d_{kho} = 61 \text{ mm}$$

$$l_{ko} = l_{kho} = 71 \text{ mm}$$

$$b_r = 0,45 \cdot d_{kh} = 0,45 \cdot 70 = 31,5 \text{ mm} \quad (95)$$

volíme $b_r = 40 \text{ mm}$

$$R = 66 \text{ mm}$$

Obrázek 11: schéma základních rozměrů klikového hřídele

2.9 KONTROLNÍ PEVNOSTNÍ VÝPOČET KLIKOVÉHO HŘÍDELE:

Pevnostní výpočet klikového hřídele patří mezi nejobtížnější. Na klikový hřídel působí síly od tlaku plynů ve spalovacím prostoru, které přenáší ojnice, setrvačné síly od pohybujícího se klikového ústrojí a v neposlední řadě síly a momenty vyvolané torzním a ohybovým kmitáním klikového hřídele. Návrh hlavních rozměrů je spíše předdimenzování součásti a to důvodů větší tuhosti klikového hřídele, tím se dosáhne menší vibrace celého motoru. Při kontrolním pevnostním výpočtu zanedbáváme deformaci klikové skříně, pružnost uložení i nerovnoměrnost opotřebení jednotlivých ložisek.

1. KONTROLA NA ZAHŘÁTÍ Z MĚRNÉ TŘECÍ PRÁCE:

ČASOVÝ PRŮMĚR SÍLY:

$$F_s = \frac{\pi \cdot D^2}{4} \cdot p_s = \frac{\pi \cdot 110^2}{4} \cdot 0,525 = 4\,989,24 \text{ N} \quad (96)$$

$p_s = 0,525 \text{ MPa}$ pro naftové motory

Hlavní čep:

$$z = \frac{F_s \cdot n}{l_{kh}} = \frac{4\,989,24 \cdot 25}{100} = 1\,247,31 \quad (97)$$

$z = 670 \text{ Až } 1340$ vyhovuje

OJNIČNÍ ČEP:

$$z = \frac{F_s \cdot n}{l_{kho}} = \frac{4\,989,24 \cdot 25}{71} = 1\,756,77 \quad (98)$$

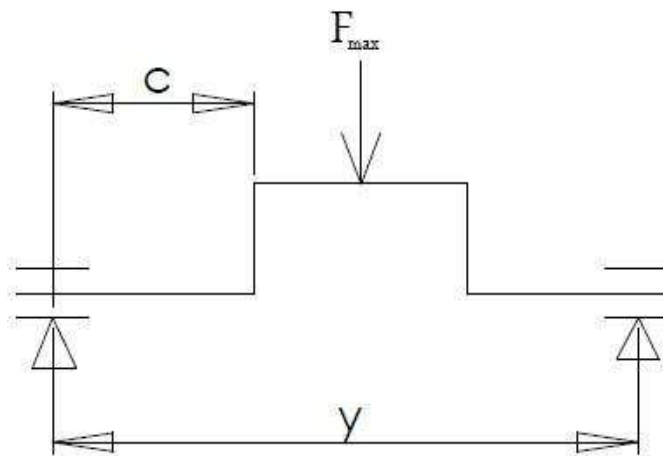
$z = 1\,500$ Až $2\,170$ vyhovuje

MĚRNÝ TLAK V HLAVNÍM ČEPU:

$$k = \frac{F_{max}}{2 \cdot l_{kh} \cdot d_{kh}} = \frac{66\,523,22}{2 \cdot 100 \cdot 70} = 4,75 \quad k=4 \text{ až } 5 \quad (99)$$

MĚRNÝ TLAK V OJNIČNÍM ČEPU:

$$k = \frac{F_{max}}{2 \cdot l_{kho} \cdot d_{ko}} = \frac{66\,523,22}{2 \cdot 71 \cdot 61} = 7,68 \quad k=9 \text{ až } 11 \quad (100)$$

2.9.1 NAMÁHÁ KLIKOVÉHO HŘÍDELE , JE-LI PÍST V HORNÍ MRTVÉ POLOZE (MAXIMÁLNÍ OHYB):
OJNIČNÍ ČEP NA OHYB:

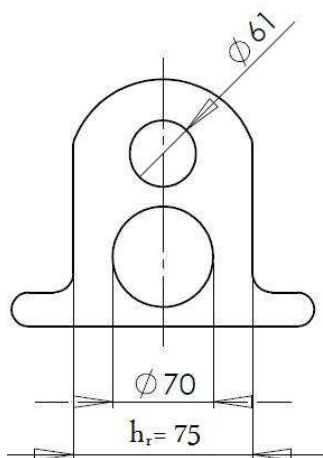
Obrázek 12: schéma zatížení klikového hřídele

$$M_o = W_o \cdot \sigma_o = \frac{F_{max} \cdot y}{4} = \frac{66\,523,22 \cdot 200}{4} = 3,3 \cdot 10^6 \text{ Nmm} \quad (101)$$

$$W_o = 0,1 \cdot d_{ko}^3 = 0,1 \cdot 61^3 = 22\,698 \text{ mm}^3 \quad (102)$$

$$\sigma_o = \frac{M_o}{W_o} = \frac{3\,300\,000}{22\,698} = 146,53 \text{ MPa} \quad (103)$$

$$\sigma_{d,o} = \frac{0,7 \cdot R_m}{k} \cdot c = \frac{0,7 \cdot 700}{2} \cdot 0,65 = 160 \text{ MPa} \quad (104)$$

RAMENO KLIKY NA OHYB:

Obrázek 13:schéma ramena klinky klikového hřídele

$$M_o = \frac{F_{max}}{2} \cdot C = \frac{66\,523,22}{2} \cdot 33 = 1\,097\,633,1 \text{ Nmm} \quad (105)$$

$$W_o = \frac{h_r \cdot b_r^2}{6} = \frac{75 \cdot 40^2}{6} = 20\,000 \text{ mm}^3 \quad (106)$$

$$\sigma_o = \frac{M_o}{W_o} = \frac{1\,097\,633,1}{20\,000} = 54,88 \text{ MPa} \quad (107)$$

RAMENO KLIKY NA TLAK:

$$\sigma_t = \frac{\frac{F_{max}}{2}}{S} = \frac{\frac{66\,523,22}{2}}{3000} = 11,09 \text{ MPa} \quad (108)$$

$$S = b_r \cdot h_r = 40 \cdot 75 = 3000 \text{ mm}^2 \quad (109)$$

CELKOVÉ NAPĚTÍ:

$$\sigma = \sigma_o + \sigma_t = 54,88 + 11,09 = 65,97 \text{ MPa} \quad (110)$$

Hlavní čep:

V ohybu: ohybový moment stejný jako ve vzorci (105)

$$W_o = 0,1 \cdot d_{kh}^3 = 0,1 \cdot 70^3 = 34\,300 \text{ mm}^3 \quad (111)$$

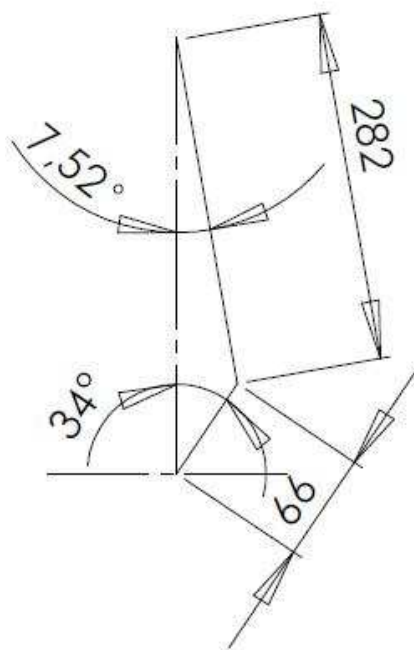
$$\sigma_o = \frac{M_o}{W_o} = \frac{1\,097\,633,1}{34\,300} = 32 \text{ MPa} \quad (112)$$

Ve smyku:

$$\tau = \frac{F_{max}}{S} = \frac{66\,523,22}{3\,848,45} = 17,29 \text{ MPa} \quad (113)$$

VÝLEDNÉ NAPĚTÍ:

$$\sigma_{\delta_v} = \sqrt{\sigma_o^2 + \tau^2} = \sqrt{32^2 + 17,29^2} = 36,37 \text{ MPa} \quad (114)$$

2.9.2 NAMÁHÁNÍ KLIKOVÉHO HŘÍDELE, JE-LI PÍST V POLOZE MAXIMÁLNÍ TANGENCIÁLNÍ SÍLY (MAXIMÁLNÍ KROUTICÍ MOMENT):

Obrázek 14: schéma pozice klikového hřídele a ojnice v poloze maximálního krouťícího momentu

$$P = F_{max} \cdot 0,9 = 66\,523,22 \cdot 0,9 = 59\,870,9 \text{ N} \quad (115)$$

$$R = P \cdot \frac{\cos(\alpha + \beta)}{\cos \beta} = 59\,870,9 \cdot \frac{\cos(34^\circ + 7,52^\circ)}{\cos 7,52^\circ} = 45\,215,7 \text{ N} \quad (116)$$

$$T = P \cdot \frac{\sin(\alpha + \beta)}{\cos \beta} = 59\,870,9 \cdot \frac{\sin(34^\circ + 7,52^\circ)}{\cos 7,52^\circ} = 40\,031,6 \text{ N} \quad (117)$$

OJNIČNÍ ČEP:

Na ohyb:

$$M_o = \frac{R \cdot y}{4} = M_o = \frac{45\,215,7 \cdot 200}{4} = 2,26 \cdot 10^6 \text{ Nmm} \quad (118)$$

$$W_o = 0,1 \cdot d_{ko}^3 = 0,1 \cdot 61^3 = 22\,698 \text{ mm}^3 \quad (119)$$

$$\sigma_o = \frac{M_o}{W_o} = \frac{2\,260\,785}{22\,698} = 100 \text{ MPa} \quad (120)$$

VÝSLEDNÉ NAPĚTÍ:

$$\sigma_{vo} = \sqrt{2 \cdot \sigma_o^2} = \sqrt{2 \cdot 100^2} = 141,42 \text{ MPa} \quad (121)$$

NA KROUCENÍ OD SÍLY T:

$$M_k = \frac{T}{2} \cdot R = \frac{45\,215,7}{2} \cdot 66 = 1,5 \cdot 10^6 \text{ Nmm} \quad (122)$$

$$W_k = \frac{\pi \cdot d_{ko}^3}{16} = \frac{\pi \cdot 61^3}{16} = 44\,567,62 \text{ mm}^3 \quad (123)$$

$$\tau_k = \frac{M_k}{W_k} = \frac{1,5 \cdot 10^6}{44\,567,62} = 33,66 \text{ MPa} \quad (124)$$

VÝSLEDNÉ NAPĚTÍ V OHYBU:

$$\begin{aligned} \sigma_v &= 0,35 \cdot \sigma_{vo} + 0,65 \cdot \sqrt{\sigma_{vo}^2 + 4 \cdot \tau_k^2} = 0,35 \cdot 141,42 + 0,65 \cdot \sqrt{141,42^2 + 4 \cdot 33,66^2} = \\ &= 151 \text{ MPa} \leq 160 \text{ MPa} \end{aligned} \quad (125)$$

RAMENO KLIKY NA OHYB:

$$M_o = T \cdot R = 40\,031 \cdot 66 = 2,7 \cdot 10^6 \quad (126)$$

$$W_o = \frac{b_r \cdot h_r^2}{6} = \frac{40 \cdot 75^2}{6} = 37\,500 \text{ mm}^3 \quad (127)$$

$$\sigma_o = \frac{M_o}{W_o} = \frac{2,7 \cdot 10^6}{37\,500} = 72 \text{ MPa} \quad (128)$$

OD SÍLY R:

$$M_o = \frac{R}{2} \cdot C = \frac{45\,215,7}{2} \cdot 33 = 746\,059 \text{ Nmm} \quad (129)$$

$$W_o = \frac{b_r^2 \cdot h_r}{6} = \frac{40^2 \cdot 75}{6} = 20\,000 \text{ mm}^3 \quad (130)$$

$$\sigma_o = \frac{M_o}{W_o} = \frac{746\,059}{20\,000} = 37,3 \text{ MPa} \leq 160 \text{ MPa} \quad (131)$$

HLAVNÍ ČEP:

Na ohyb od síly R

$$M_o = 746\,059 \text{ Nmm}$$

$$W_o = 34\,300 \text{ mm}^3$$

$$\sigma_o = \frac{M_o}{W_o} = \frac{746\,059}{34\,300} = 21,75 \text{ MPa}$$

Na ohyb od síly T:

$$M_o = \frac{T}{2} \cdot C = \frac{40\,031,6}{2} \cdot 33 = 660\,521,4 \text{ Nmm} \quad (132)$$

$$W_o = 34\,300 \text{ mm}^3$$

$$\sigma_o = \frac{M_o}{W_o} = \frac{660\,521,4}{34\,300} = 19,26 \text{ MPa} \quad (133)$$

$$\sigma_c = \sqrt{2 \cdot \sigma_o^2} = \sqrt{2 \cdot 19,26^2} = 27,23 \text{ MPa} \leq 160 \text{ MPa} \quad (134)$$

Na krut od síly T:

$$M_k = T \cdot R = 40\,031,6 \cdot 66 = 2,7 \cdot 10^6 \text{ Nmm} \quad (135)$$

$$W_k = \frac{\pi \cdot d_{kh}^3}{16} = \frac{\pi \cdot 70^3}{16} = 67\,347,9 \text{ mm}^3 \quad (136)$$

$$\tau_k = \frac{M_k}{W_k} = \frac{2,7 \cdot 10^6}{67\,347,9} = 40,1 \text{ MPa} \quad (137)$$

VÝSLEDNÉ NAMÁHÁNÍ V HLAVNÍM ČEPU:

$$\begin{aligned} \sigma_v &= 0,35 \cdot \sigma_c + 0,65 \cdot \sqrt{\sigma_c^2 + 4 \cdot \tau_k^2} = 0,35 \cdot 27,23 + 0,65 \cdot \sqrt{27,23^2 + 4 \cdot 40,1^2} = \\ &= 64,58 \text{ MPa} \leq 160 \text{ MPa} \end{aligned} \quad (138)$$

3 NÁVRH HMOTNOSTI SETRVAČNÍKU A VYVÁŽENÍ KLIKOVÉHO MECHANISMU:

Setrvačnick působí jako akumulacní zařízení, které je schopné přijímat ale i dodávat kinetickou energii. Setrvačnick přijímá kinetickou energii v době hoření a expanze, a dodává ji v dobách sání, stlačení a výfuku. Dále je setrvačnick důležitý z konstrukčního hlediska a to že je součástí spojky a dále se na něm vyskytuju ozubený věnec který zapadá do elektrického spouštěče. Dále setrvačnick slouží pro akumulaci energie pro startování spalovacího motoru.

$$m_s = \frac{c \cdot P_e}{n^3 \cdot R_s^2 \cdot \sigma_s} = \frac{80\,000 \cdot 11\,000}{25^3 \cdot 550^2 \cdot 0,005} = 37,3 \text{ kg} \quad (139)$$

c .....pro jednoválec $80\,000 \text{ Kg} \cdot \text{mm}^2 \cdot \text{KW}^{-1} \cdot \text{s}^{-3}$

HMOTNOST ROTUJÍCÍCH ČÁSTÍ KLIKOVÉHO MECHANISMU:

a) odstředivé síly:

$$m_{os} = m_{\zeta} + \frac{1}{3} m_o = 1 + \frac{1}{3} \cdot 5,8 = 3 \text{ kg} \quad (140)$$

$$m_{os} \cdot R = m_{pr} \cdot R_1 \quad (141)$$

$$\frac{m_{os} \cdot R}{R_1} = m_{pr}$$

$$m_{pr} = \frac{3 \cdot 66}{62} = 3,2 \text{ kg}$$

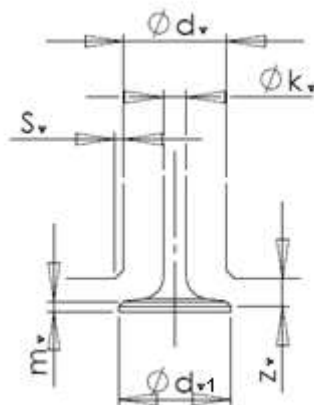
b) setrvačné síly:

$$m_{ss} = m_p + \frac{2}{3} m_o = 1,76 + \frac{2}{3} \cdot 5,8 = 5,62 \text{ kg} \quad (142)$$

4 VENTIL

4.1 KONSTRUKČNÍ NÁVRH VENTILU

Obrázek 15: rozměry ventilu

PRŮMĚR POTRUBÍ:

$$d_v = 0,4 \cdot D = 0,4 \cdot 110 = 22 \text{ mm} \quad (143)$$

SÍLA TALÍŘE:

$$m_v = \frac{d_v}{7,3} = \frac{22}{7,3} = 3 \text{ mm} \quad (144)$$

NEJVĚTŠÍ ZDVIH:

$$z_v = 0,25 \cdot d_v = 0,25 \cdot 22 = 5,5 \text{ mm} \quad (145)$$

STOPKA VENTILU:

$$k_v = 0,25 \cdot d_v = 0,25 \cdot 22 = 5,5 \text{ mm} \quad (146)$$

ŠÍŘKA SEDLA:

$$s_v = \frac{d_v}{50} + 2 = \frac{22}{50} + 2 = 2,5 \text{ mm} \quad (147)$$

4.2 KONTROLA PRŮTOKU VZDUCHU KOLEM VENTILU:

$$S_{\text{teoretické}} = \frac{S_p \cdot c_s}{v} = \frac{9\,503,32 \cdot 6,6}{45} = 1\,393,82 \text{ mm}^2 \quad (148)$$

$$S_{1\text{ventilu}} = \pi \cdot d_v \cdot z_v \cdot \cos \alpha = \pi \cdot 22 \cdot 5,5 \cdot \cos 15^\circ = 366,99 \text{ mm}^2 \quad (149)$$

$$S_{\text{skutečné}} = S_{1\text{ventilu}} \cdot 4 = 366,99 \cdot 4 = 1\,468 \text{ mm}^2 \quad (150)$$

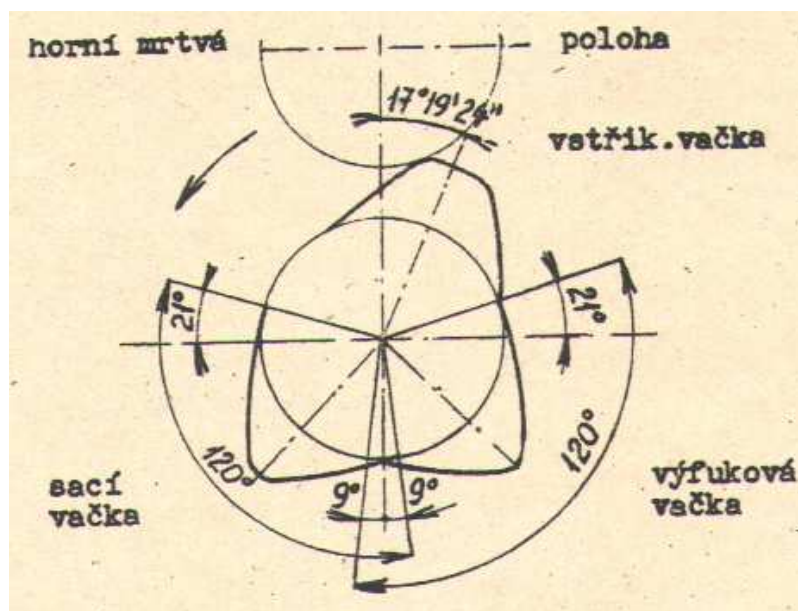
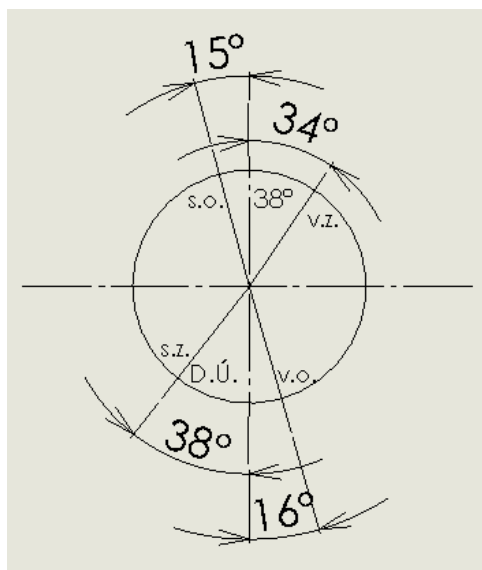
5 VAČKA:

PRŮMĚR VAČKY:

$$d_{vačka} = 0,25 \cdot 110 = 27,5 \text{ mm}$$

(151)

5.1 POSTAVENÍ VAČKY:

Obrázek 16:postavení vačky

ZÁVĚR

V části výpočtové popřípadě návrhové jsem na další vylepšení popřípadě zjednodušení nepřišel. Veškeré návrhové vzorce jsou dány zkušenostmi z testování jednotlivých součástí spalovacího motoru. V části konstrukční, což půjde vidět na výkresech přidaných v příloze, je pár odlišností od tradičních způsobů. Asi největší je v části rozvodů, respektive v oblasti vačky. Použil jsem rozvod DOHC kde jsem se setkal s problémem použití dvou vaček. To jsem vyřešil přidáním třech ozubených kol v oblasti rozvodů. Dále důvod použití rozvodů 4 ventilového je proto, že podle výpočtů potřebného pro výplach motoru bych potřeboval celkem velký průměr ventilu, což byl problém uspořádat v prostoru hlavy. To to vše jde vidět na výkresové dokumentaci.

POUŽITÉ INFORMAČNÍ ZDROJE

- [1] STONE , Richard.Introduction to Internal Combustion Engines. 3rd edition. Hampshire: Palgrave, 1999. 641 s.ISBN 0-333-74013-0.
- [2] HEISLER, Heinz. Advanced Engine Technology.Oxford: Butterworth-Heinemann, 2002.794 s. ISBN 1-56091-734-2
- [3] F.Machek, Spalovací motory 1954
- [4] Kolektiv, Naftové motory I,II a II díl, SNTL 1955
- [5] Jan Leinveber-Pavel Vávra, Strojnické tabulky,Druhé doplněné vydání , ALBRA,2005

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ

b	[mm]	výška pístního kroužku
b'	[mm]	šířka ojniční hlavy ojnice
b_r	[mm]	tloušťka ramena kliky
c_s	[m/s]	střední pístová rychlost
c	[mm]	mezera mezi válcem a pístem
c'	[g/kW]	spec. spotřeba paliva
d	[m]	Průměr vrtání válce
d'	[mm]	vnitřní průměr čepu
d_{chv}	[mm]	průměr přívodního potrubí chladící kapaliny do čerpadla
d_d	[mm]	průměr dýzi
d_{kh}	[mm]	průměr klikového ložiska klikové hřídele
d_{kho}	[mm]	průměr klikové hlavy ojnice
d_{ko}	[mm]	průměr ojničního ložiska klikové hřídele
d_p	[mm]	průměr pístku čerpadla
d_v	[mm]	průměr sacího potrubí
$d_{vačka}$	[mm]	minimální průměr vačky
D	[mm]	vnější průměr čepu
D_ξ	[mm]	průměr šroubu pro utažení hlavy motoru
e	[mm]	délka styčných ploch mezi pístním čepem a pístních ok pístu
f	[mm ²]	množství vstříknutého paliva
F_h	[N]	zatěžující síla I průřezu ojnice
F_{max}	[N]	maximální síla na píst
F'_s	[N]	setrvačná síla posuvných hmot
F'_{sp}	[N]	velikost setrvačné síly
h	[mm]	zdvih pístku čerpadla
h_{oo}	[mm]	tloušťka postranice ojničního oka v bočním pohledu
$h_{ooč}$	[mm]	tloušťka postranice ojničního oka v čelním pohledu
h_r	[mm]	šířka ramena kliky
H_{m2}	[m]	výška můstku
H_p	[mm]	výška pístu
i	[-]	Počet válců
k_v	[mm]	průměr dříku ventilu
l	[m]	zdvih pístu
l'	[mm]	vnitřní vzdálenost mezi pístními oky
l_c	[mm]	celková délka čepu

l_{kh}	[mm]	délka klikového ložiska klikové hřídele
l_{kho}	[mm]	délka klikové hlavy ojnice
l_{ko}	[mm]	délka ojnicního ložiska klikové hřídele
L	[m]	zdvih pístu
L_o	[mm]	délka ojnice
m_{ξ}	[kg]	hmotnost pístního čepu
m_{chv}	[kg]	množství chladící kapaliny
m_o	[kg]	hmotnost ojnice
m_{os}	[kg]	hmotnost odstředivé síly
m_p	[kg]	hmotnost pístu
m'_p	[kg]	hmotnost pístní skupiny
m_{pr}	[kg]	hmotnost protizávaží na klikovém hřídeli
m_r	[kg]	hmotnost rotujících hmot
m_s	[kg]	hmotnost setrvačníku
m_{ss}	[kg]	hmotnost setrvačných síly
m_v	[mm]	síla talíře ventilu
M_{oII}	[Nm]	zatěžující moment II průřezu ojnice
n	[s ⁻¹]	otáčky motoru
N	[N]	radiální síla
o	[-]	objemová účinnost čerpadla
P	[MPa]	tlak na těsnící plochu
pe	[W]	Efektivní výkon
Pe	[MPa]	nejvyšší indikovaný tlak
q	[mm ³]	množství vstříknutého paliva
R	[mm]	poloměr kliky
R_1	[mm]	vzdálenost osy hlavního ložiska klikového hřídele od těžiště protizávaží
R_s	[mm]	střední průměr věnce setrvačníku
s	[mm]	tloušťka dna pístu
s_{min}	[mm]	nejmenší tloušťka pláště pístu
s_o	[mm]	tloušťka ostatních stěn
s_p	[g/cm ³]	spec. váha paliva
s_v	[mm]	šířka sedla pro ventil
S	[mm]	šířka pístního kroužku
$S_{1ventilu}$	[mm ²]	průřez jednoho ventilu
S_m	[mm ²]	průřez v místě vetknutí
$S_{skutečné}$	[mm ²]	průřez všech 4 ventilů
$S_{teoretické}$	[mm ²]	průřez potřebný pro výplach motoru

t	$[s^{-1}]$	doba vstřiku paliva
t_{kho}	$[mm]$	tloušťka ocelových pánví klikové hlavy ojnice
t_{pho}	$[mm]$	tloušťka bronzového pouzdra v klikové hlavě
t_{sp}	$[mm]$	tloušťka stěny hlavy uzavírající spalovací prostor
t_{vv}	$[mm]$	tloušťka stěny uprostřed vloženého válce
$ú$	$[-]$	kontrakce dýzi
v	$[m/s]$	rychlost vstřiku paliva
V_k	$[m^3]$	kompresní objem
V_z	$[m^3]$	zdvihový objem
x	$[mm]$	vůle v zámku pístního kroužku
z_v	$[mm]$	největší zdvih ventilu
α	$[^\circ]$	natočení klikového hřídele
β	$[^\circ]$	natočení ojnice
ε	$[-]$	kompresní poměr
λ	$[-]$	Zdvihový poměr
λ_o	$[-]$	ojniční poměr
ω_{max}	$[s^{-1}]$	maximální úhlová rychlost otáčení klikového hřídele
σ_s	$[-]$	přípustná nerovnoměrnost setrvačníku

SEZNAM PŘÍLOH

- [1] Výkres pístu
- [2] Výkres ojnice
- [3] Výkres klikového hřídele
- [4] Výkres sestavy jednoválcového vznětového motoru